Nr 42

Kulturutskottets betänkande i anledning av motioner i rundradiofrågor.

Motionerna

I detta betänkande behandlar utskottet motionerna

1973:105 av herr Werner i Malmö m. fl. (m, c, fp) vari hemställs att riksdagen som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad i motionen anförts beträffande önskemålet att i Sveriges Radio ge särskilt programutrymme åt humanitära organisationer som arbetar i u-länder,

1973:295 av herr Richardson m. fl. (fp) vari hemställs att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t uttalar att vid en kommande översyn av avtalet mellan staten och Sveriges Radio en bättre balans för nyhetsverksamheten i geografiskt avseende bör förutsättas,

1973:442 av herr Björck i Nässjö (m) vari hemställs att riksdagen uttalar sig för att frågan om utvidgad genmälesrätt i etermedia ses över i riktning mot ökade möjligheter för enskilda och institutioner att gå i svaromål och att detta ges Kungl. Maj:t till känna,

1973:446 av herr Nordstrandh m. fl. (m) vari hemställs att riksdagen ger Kungl. Maj:t till känna som sin mening att det bör beredas plats för dagligen TV-sända morgonandakter,

1973:452 av herrar Sundman (c) och Wikström (fp) vari hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer att en parlamentarisk utredning tillsätts med uppgift att se över rundradioverksamhetens organisation,

1973:455 av herr Wirmark m. fl. (fp) vari hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om en parlamentarisk utredning rörande radio-TV-verksamhetens organisation och finansiering i framtiden,

1973:671 av herrar Karl Bengtsson i Varberg (fp) och Källstad (fp) vari hemställs att riksdagen uttalar sig för ett rikare utbud av religiösa program i ljudradio och television,

1973:674 av herr Bohman m. fl. (m) vari hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller

1. att en parlamentarisk utredning tillsätts angående etermediernas framtida ställning, funktion och finansiering, i syfte att främja allsidighet och yttrandefrihet,
2. att Kungl. Maj:t med åberopande av § 19 i radioavtalet skall låta utreda om Sveriges Radio brutit mot avtalet,

1973:677 av herr Enlund m. fl. (fp) vari hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om utredning angående konsumentinflytande över Sveriges Radios produktion,

1973:689 av herrar Richardson (fp) och Hyltander (fp) vari hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om förslag till inrättande av programråd vid Sveriges Radio,

1973:691 av fru Ryding m. fl. (vpk) vari hemställs

1. att riksdagen i ett särskilt uttalande slår fast att det meningslösa underhållningsvåldet i radio och TV bör stoppas,
2. att riksdagen uttalar sig för att Sveriges Radio utträder ur Svenska arbetsgivareföreningen,
3. att riksdagen ger regeringen till känna vad som i motionen i övrigt anförts om Sverigs Radios programpolitik,

1973:695 av herrar Westberg i Ljusdal (fp) och Henmark (fp) vari hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller att en allsidig och förutsättningslös forskningsverksamhet rörande effekterna av våld, särskilt underhållningsvåld, på TV och film igångsättes för utrönande av om och i så fall vilka mentalhygieniska skadeverkningar våldsfilm kan föranleda,

1973:907 av herr Stålhammar m. fl. (fp) vari hemställs att riksdagen beslutar att hos Kungl. Maj:t anhålla om en översyn av Sveriges Radios hittillsvarande tillämpning av begreppet "opartiskhet" i programmen i ljuset av vunna erfarenheter, så att det i fortsättningen också medger utrymme för spegling av kristna värderingar på samma villkor som gäller för övriga,

1973:1223 av herr Andersson i Örträsk m. fl. (s) vari hemställs att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening uttalar

1. att målsättningen för produktionen av riksprogram inom Sveriges Radio bör vara att minst 30 procent sker regionalt,
2. att ökningen av den procentuella andelen regionalt producerade program fördelas på orter utanför storstadsområdena,

1973:1227 av fröken Eliasson m.fl. (c) vari hemställs att riksdagen som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna att en ökad regional produktion av televisionsprogram framstår som angelägen,

1973:1232 av herr Hyltander m. fl. (fp) vari hemställs att riksdagen beslutar att ge Kungl. Maj:t till känna att Sveriges Radio på ett bättre sätt bör följa arbetet inom det ideella föreningslivet och beakta de i motionen framförda synpunkterna,

1973:1233 av herr Johansson i Skärstad (c) vari hemställs att riksdagen ger Kungl. Maj:t till känna att en kontinuerlig information i TV i skol- och utbildningsfrågor bör ges på fast programtid,

1973:1234 av herr Johansson i Skärstad m. fl. (c) vari hemställs att

riksdagen hos Kungl. Maj:t begär att en särskild utredning tillsätts med företrädare för bl. a. folkrörelserna och intresseorganisationerna, massmedia och näringslivet samt parlamentariker för en översyn av de framtida inflytande- och organisationsformerna för radio- och TV-verksamheten.

Utskottet

I flera av de motioner som utskottet behandlar i detta betänkande har framförts önskemål om tillsättande av en parlamentarisk utredning. Utredningens uppgift skulle enligt motionen 1973:452 vara att se över rundradioverksamhetens organisation och enligt motionen 1973:455 att se över dess organisation och finansiering i framtiden, medan utredningsyrkandet i motionen 1973:674 punkt 1 gäller etermediernas framtida ställning, funktion och finansiering, i angivet syfte att främja allsidighet och yttrandefrihet. Vidare har i motionen 1973:1234 önskats en utredning med företrädare för bl. a. folkrörelserna, intresseorganisationerna, massmedierna, näringslivet och parlamentariker och med uppgift att göra en översyn av de framtida inflytande- och organisationsformerna för radio- och TV-verksamheten.

Utskottet har ingående övervägt de skäl för en utredning som anförts i motionerna, bl. a. den tekniska utvecklingen i fråga om kassett- och kabel-TV och den omständigheten att giltighetstiden för gällande avtal mellan staten och Sveriges Radio utgår 1977. Samtidigt har utskottet beaktat att situationen för dagen är den att det i en nära framtid kommer att föreligga ett betydligt fylligare underlag än nu för en bedömning av behovet av en vittsyftande parlamentarisk utredning av den art som motionärerna tänkt sig. Inom kort kommer man både att kunna överblicka resultatet av remissbehandlingen av 1969 års radioutrednings betänkande Radio i utveckling och ta del av reklamutredningens förslag, vilket beräknas föreligga i början av 1974. Enligt vad utskottet inhämtat kommer man vidare att inom Sveriges Radio göra en utvärdering av systemet med två TV-kanaler. Ytterligare en omständighet att beakta i sammanhanget är att en proposition till 1974 års riksdag är att vänta med anledning av de förslag som kulturrådet lagt fram i sitt betänkande Ny kulturpolitik och de däröver avgivna remissyttrandena. Med hänsyn till det nu anförda har utskottet stannat för att riksdagen inte nu bör hemställa om tillsättande av någon utredning med de uppgifter – helt eller delvis – som angivits i motionerna 1973:452, 1973:455, 1973:674 punkt 1 och 1973:1234. Utskottet avstyrker alltså ifrågavarande motionsyrkanden.

I motionen 1973:295 hävdas att Sveriges Radios bevakning av nyheter från utlandet präglas av påtaglig brist på balans såväl geografiskt som ideologiskt. Nyhetsrapporteringen från USA och Västeuropa är så mycket mer omfattande än den från Sovjetunionen att man enligt motionärernas mening kan tala om en grotesk snedfördelning. Med hänsyn härtill yrkas i motionen att riksdagen uttalar att man vid en

kommande översyn av avtalet mellan staten och Sveriges Radio bör förutsätta en bättre balans för nyhetsverksamheten i geografiskt avseende.

Utskottet har inhämtat att Sveriges Radio under hösten 1973 genomfört en viss omplacering av rundradions utlandskorrespondenter varigenom bevakningen i Östeuropa och Medelhavsområdet förstärkts, medan vissa indragningar skett bl. a. i Frankrike. Utskottet finner inte skäl föreligga för riksdagen att nu göra något uttalande angående innehållet i ett eventuellt nytt avtal mellan staten och Sveriges Radio och avstyrker därför motionen 1973:295.

Frågan om genmälesrätt i rundradion behandlas i radioavtalets 8 §. När tiden är inne att överväga en uppsägning av avtalet – eller en förlängning – kommer givetvis bestämmelserna om genmälesrätten också till bedömning. Det i motionen 1973:442 framförda önskemålet om en översyn dessförinnan av frågan om en utvidgad genmälesrätt anser sig utskottet inte böra tillstyrka.

I 19 § i gällande avtal mellan staten och Sveriges Radio finns en föreskrift om att Kungl. Maj:t, om det finns skäl att anta att bolaget brutit mot avtalet, äger påkalla utredning i frågan genom särskilda utredningsmän och, om utredningen ger anledning till det, säga upp avtalet. I motionen 1973:674 punkt 2 yrkas att riksdagen hemställer att Kungl. Maj:t med åberopande av nämnda paragraf låter utreda om Sveriges Radio brutit mot avtalet.

Den åberopade paragrafen i avtalet är uppenbarligen avsedd att tillämpas endast i extrema situationer och någon sådan föreligger inte enligt utskottets mening. Utskottet avstyrker därför yrkandet i motionen 1973:674 punkt 2.

I motionen 1973:677 hemställs om utredning angående konsumentinflytande över Sveriges Radios produktion. Motionärerna anser att diskussionen om Sveriges Radios verksamhet bör koncentreras på frågan hur man i rundradioverksamheten skall få till stånd en effektiv kommunikation i form av ett verkligt utbyte av åsikter mellan producenter och konsumenter. Olika möjligheter diskuteras och motionärerna framhåller som sin mening att det varit ett misstag av riksdagen att, som skett, tidigare avvisa tanken på ett programråd som ett kontaktorgan mellan producenter och konsumenter inom rundradioverksamheten. Frågan om ett dylikt råd tas upp även i motionen 1973:689 i vilken hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär förslag till inrättande av ett programråd.

Det kan knappast råda delade meningar om betydelsen av att programfrågorna diskuteras fritt och öppet, i växlande former och vid skilda tillfällen. Det bör vara inte endast i allmänhetens – konsumenternas – intresse utan också i hög grad i radioföretagets eget att en dylik fri och öppen diskussion stimuleras, men utskottet har inte blivit övertygat om behovet och lämpligheten av att man skapar en programrådsinstitution. Tillkomsten av en dylik kan innebära en risk för en viss låsning av programdiskussionen och vidare kan tvekan komma att uppstå om

kompetensgränserna mellan rådet och Sveriges Radios styrelse. Utskottet som också vill erinra om de överläggningar och diskussioner i programfrågor som Sveriges Radio brukar anordna avstyrker motionerna 1973:677 och 1973:689.

Vid 1966 års riksdag uttalade statsutskottet i sitt utlåtande nr 163 att utskottet fann det vara en rimlig målsättning att omkring en fjärdedel av Sveriges Radios programproduktion skedde regionalt. Yrkanden med sikte på en i förhållande härtill ökad regional programproduktion har framförts i motionerna 1973:1223 punkt 1 och 1973:1227. I den förstnämnda av dessa motioner önskas också (i punkt 2) ett uttalande av riksdagen att ökningen av den procentuella andelen regionalt producerade program bör fördelas på orter utanför storstadsområdena.

Vid en beräkning av hur stor del av programproduktionen i Sveriges Radio som sker regionalt kan man uppenbarligen ha något olika utgångspunkter och som följd därav också komma till något olika resultat. En jämförelse som grundar sig på storleken av de resurser som ställs till förfogande ger inte samma resultat som den som grundar sig på vad som faktiskt blivit sänt. Andra exempel på olika beräkningssätt skulle kunna anföras, men utskottet nöjer sig med att konstatera önskvärdheten av väl genomtänkta beräkningsgrunder som vid behov presenteras klart.

Vad gäller själva sakfrågan om en ökning av den regionala programproduktionen har i en inom Sveriges Radio helt nyligen genomförd och för styrelsen framlagd utredning föreslagits en ökning av denna produktion till omkring en tredjedel av den totala produktionen i både ljudradio och TV. Utskottet finner det önskvärt att andelen regional produktion ökas utöver vad som angavs vid 1966 års riksdag. Med hänsyn till att det i Sveriges Radios egen utredning lagts fram förslag som, om de genomförs, tillgodoser yrkandena i motionerna 1973:1223 punkt 1 och 1973:1227 finner utskottet inte anledning föreligga för riksdagen att nu göra någon hänvändelse till Kungl. Maj:t i enlighet med nämnda yrkanden. Vad därnäst gäller yrkandet i motionen 1973:1223 punkt 2 om den regionala produktionens fördelning på olika orter förutsätter utskottet att Sveriges Radio vid ökningen av den regionala produktionen i möjligaste mån beaktar behoven utanför storstadsdistriken. Utskottet finner därför inte att riksdagen bör göra det önskade uttalandet. Utskottet avstyrker sålunda motionerna 1973:1223 och 1973:1227.

Utskottet behandlade förra året en rad motioner med önskemål i fråga om olika programinslag. Detta gav utskottet anledning att erinra om gällande regler i fråga om rundradions programverksamhet och då framför allt om att Sveriges Radio enligt radiolagen och det med stöd av denna träffade avtalet med staten har ensamrätt till rundradiosändningar, vilket bl. a. innebär att någon styrning av programutbudet inte skall ifrågakomma från statsmakternas sida. Företaget har att sköta programverksamheten enligt de riktlinjer som anges i lag och avtal men har inom den ram som därmed är angiven frihet och självständighet. Programverksamheten övervakas av radionämnden. Om

det finns skäl anta att bolaget brutit mot avtalet har Kungl. Maj:t rätt att påkalla utredning av denna fråga och, om utredningen ger anledning härtill, att säga upp avtalet. Mot den bakgrund som härmed kort redovisats fann sig utskottet inte kunna tillstyrka att riksdagen uttalade sig för att olika angivna programinslag borde förekomma, respektive i något fall icke förekomma.

Även i år föreligger flera yrkanden om riksdagsuttalanden angående programinslag av skilda slag. I motionen 1973:446 gäller det dagliga morgonandakter i TV och i motionen 1973:671 ett rikare utbud av religiösa program i ljudradio och television. I motionen 1973:105 önskas särskilt programutrymme för humanitära organisationer som arbetar i u-länder och i motionen 1973:1232 bättre orientering om arbetet inom det ideella föreningslivet samt beaktande av vissa i motionen framförda synpunkter. Fast programtid i TV bör slutligen enligt motionen 1973:1233 ägnas åt kontinuerlig information i skol- och utbildningsfrågor.

Utskottet vill liksom förra året understryka att ett riktigt fullgörande av radioföretagets uppgift i fråga om programutbudet förutsätter god kännedom om det svenska samhället, god kontakt med olika grupper inom detta och en vilja att spegla vad som händer inom hela samhället. Det är angeläget att man inom företaget är lyhörd både för den kritik och för de önskemål man möter men att man gör sina bedömningar självständigt.

Frågan om vilket programutrymme som skall beredas olika religiösa inslag är av den art att den skall avgöras av Sveriges Radio med beaktande av radioavtalets föreskrift att programmen i skälig omfattning skall tillgodose olika intressen. Någon ståndpunkt i sak till önskemålen i motionerna 1973:446 och 1973:671 kan utskottet därför inte ta. Utskottet avstyrker motionerna.

Av samma principiella skäl avstyrker utskottet motionerna 1973:105, 1232 och 1233.

Vidare kan utskottet inte föreslå riksdagen att som yrkats under punkt 1 i motionen 1973:691 göra något uttalande angående det s. k. underhållningsvåldet i rundradion. Utskottet avstyrker detta yrkande.

I sistnämnda motion har under punkt 2 hemställts om ett uttalande av riksdagen om att Sveriges Radio bör utträda ur Svenska arbetsgivareföreningen. Samma yrkande förelåg i en motion vid förra årets riksdag och avstyrktes då av kulturutskottet med hänvisning till den ställning som fristående icke-statligt företag som Sveriges Radio aktiebolag intar. Utskottet avstyrker motionen 1973:691 punkt 2.

Slutligen hemställs i motionen, under punkt 3, att riksdagen ger regeringen till känna vad som i övrigt i motionen anförts om Sveriges Radios programpolitik. Med anledning härav konstaterar utskottet att motionen ger uttryck åt uppfattningen att programverk-

samheten i Sveriges Radio utsätts för och tar intryck av en systematisk påverkan i viss riktning och att den därför för närvarande inte präglas av skälig balans mellan åsikter och intressen så som förutsatts i radioavtalet. Motionärerna anser att det måste krävas garantier för att så blir fallet. Vidare uttalas att den informationsplikt som Sveriges Radio åtagit sig enligt radioavtalet måste värnas inför hotet från allt flera skvalprogram. De statliga representanterna i styrelsen bör åläggas att slå vakt om yttrandefriheten och om ett fritt och allsidigt programutbud. Slutligen uttalas att ökat utrymme i rundradions programarbete bör ges åt utomstående filmare, frilans-journalister, fria teatergrupper och andra grupper av konstnärer.

Utskottet som förra året hade att ta ställning till en motion med samma synpunkter på förhållandena vid Sveriges Radio som nu framförts i motionen 1973:691 kan inte – nu lika litet som då – godta den allmänna bild av dessa förhållanden som motionärerna lämnat. Skyldigheten att i programverksamheten följa de riktlinjer som angivits i radiolagen och radioavtalet måste givetvis ständigt hållas levande, men utskottet finner inte vad som anförts i motionen utgöra skäl för riksdagen att göra några uttalanden härom. För allsidigheten och omväxlingen i programutbudet är det värdefullt att även krafter utanför Sveriges Radio anlitas i programarbetet, men inte heller i denna fråga anser sig utskottet böra föreslå riksdagen att göra något uttalande.

Utskottet avstyrker yrkandet i motionen 1973:691 punkt 3 om ett riksdagsuttalande angående Sveriges Radios programpolitik.

Det i motionen 1973:907 framförda yrkandet angående en översyn av Sveriges Radios hittillsvarande tillämpning av begreppet o p a r t i s k h e t i p r o g r a m m e n överensstämmer i huvudsak med ett yrkande som förelåg vid förra årets riksdag och då avstyrktes av utskottet och avslogs av riksdagen.

Utskottet har i det föregående redogjort för Sveriges Radios rätt att ensam svara för programutbudet, för radionämndens granskningsfunktion och för Kungl. Maj:ts möjlighet att enligt avtalet begära utredning angående förekomsten av avtalsbrott. Utskottet har också avstyrkt motionen 1973:674 punkt 2 om igångsättning av en dylik utredning. Utskottet avstyrker motionen 1973:907.

Starka farhågor för att v å l d , s ä r s k i l t u n d e r h å l l n i n g s v å l d , i TV och på film kan ha m e n t a l h y g i e n i s k a s k a d e v e r k n i n g a r uttalas i motionen 1973:695. Motionärerna önskar att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om igångsättande av en allsidig och förutsättningslös forskning rörande effekterna av dylikt våld.

Enligt vad utskottet inhämtat pågår viss forskning på området med stöd av anslag från riksbanksfonden. Utskottet delar motionärernas uppfattning om önskvärdheten av klarläggande forskningsresultat i frågan men anser sig inte kunna biträda motionens hemställan eftersom detta skulle innebära en prioritering av en viss forskningsuppgift framför andra utan att medel för ändamålet samtidigt ställdes till förfogande. Utskottet avstyrker motionen 1973:695.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen avslår motionerna 1973:452, 1973:455, 1973:674 p. 1 och 1973:1234 om utredning angående rundradioverksamheten,
2. att riksdagen avslår motionen 1973:295 om Sveriges Radios nyhetsbevakning,
3. att riksdagen avslår motionen 1973:442 om utvidgad genmälesrätt i rundradion,
4. att riksdagen avslår motionen 1973:674 p. 2 om utredning angående eventuellt avtalsbrott,
5. att riksdagen avslår motionerna 1973:677 om konsumentinflytande och 1973:689 om programråd,
6. att riksdagen avslår motionerna 1973:1223 p. 1 och 1973:1227 om ökad regional programproduktion,
7. att riksdagen avslår motionen 1973:1223 p. 2 om den regionala programproduktionen utanför storstadsområdena,
8. att riksdagen avslår motionen 1973:446 om dagliga morgonandakter i TV,
9. att riksdagen avslår motionen 1973:671 om ett rikare utbud av religiösa program i rundradion,
10. att riksdagen avslår motionen 1973:105 om programutrymme för humanitära organisationer som arbetar i u-länder,
11. att riksdagen avslår motionen 1973:1232 om programutrymme för det ideella föreningslivet,
12. att riksdagen avslår motionen 1973:1233 om fast programtid för information i skol- och utbildningsfrågor,
13. att riksdagen avslår motionen 1973:691 om Sveriges Radios programpolitik,
14. att riksdagen avslår motionen 1973:907 om begreppet opartiskhet i programmen,
15. att riksdagen avslår motionen 1973:695 om forskning rörande effekterna av våldsinslag i TV och film.

Stockholm den 15 november 1973

På kulturutskottets vägnar
LENNART MATTSSON

Närvarande vid ärendets slutbehandling: herrar Mattsson i Lane-Herrestad (c), Larsson i Vänersborg (s), fru Sundström (s), herr Källstad (fp), fru Berglund (s), herr Sundman (c), fru Frænkel (fp), herrar Green (s), Eriksson i Ulfsbyn (c), Andersson i Örträsk (s), fru Mogård (m), fru Ryding (vpk), fru Johansson (s), herrar Sörenson (s) och Nisser (m).

Reservationer

1. beträffande frågan om en utredning angående rundradioverksamheten av herrar Mattsson i Lane-Herrestad (c), Källstad (fp), Sundman (c), fru Frænkel (fp), herr Eriksson i Ulfsbyn (c), fru Mogård (m) och herr Nisser (m) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 3 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "ifrågavarande motionsyrkanden" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening har i motionerna anförts flera, var för sig tungt vägande skäl för en utredning. De förhoppningar som knöts till det i propositionen 1966:136 föreslagna och sedermera genomförda systemet med två självständiga TV-kanaler inom ramen för samma företag har inte infriats. Man har inte fått den variation och mångfald i programutbudet och inte heller den kvalitetshöjning som man räknade med. Därtill kommer att det nu gällande avtalet mellan staten och Sveriges Radio löper ut den 30 juni 1977. Om det inte sägs upp före den 30 juni 1976 förlängs det automatiskt på fem år. Senast vid 1976 års vårsession bör alltså frågan om nytt avtal prövas av riksdagen. Redan det nu anförda är i och för sig nog för att motivera en översyn av Sveriges Radios organisation och verksamhetsformer.

Ett inte mindre viktigt skäl för en översyn är den tekniska utvecklingen som öppnat nya vägar för bildöverföring genom kassett- och kabel-TV m. m. Detta ger inte bara nya möjligheter utan också nya problem som bör analyseras och övervägas som ett led i en helhetsdiskussion kring informationsproblemen i samhället. Det kan också påpekas att de tekniska framstegen medfört att en av de omständigheter som åberopats som skäl till att vi i Sverige har ett rundradiomonopol, nämligen det begränsade frekvensutrymmet, inte har samma tyngd som tidigare. Lämpligheten av ett monopol har också ifrågasatts i olika sammanhang.

Med hänsyn till det nu sagda finner utskottet det synnerligen angeläget att Kungl. Maj:t tillkallar en parlamentariskt sammansatt utredning med uppgift att överväga och framlägga förslag i fråga om den svenska rundradions framtida organisation och verksamhetsformer. I utredningsarbetet bör även frågan om verksamhetens finansiering på längre sikt komma under övervägande. Material från vissa statliga utredningar och interna utvärderingar och utredningar inom Sveriges Radio kan lämpligen ingå i arbetsunderlaget för den av utskottet föreslagna parlamentariska utredningen.

Vad utskottet nu anfört i anledning av motionerna 1973:452, 1973:455, 1973:674 punkt 1 och 1973:1234 bör riksdagen som sin mening ge till känna för Kungl. Maj:t.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. att riksdagen i anledning av motionerna 1973:452, 1973:455, 1973:674 p. 1 och 1973:1234 som sin mening ger Kungl.

Maj:t till känna vad utskottet anfört om en parlamentarisk utredning angående rundradions framtida organisation och verksamhetsformer,

2. beträffande frågan om konsumentinflytande och programråd av herr Källstad (fp) och fru Frænkel (fp) som anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 4 börjar med "Det kan" och på s. 5 slutar med "och 1973:689" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att allmänheten hittills i alltför begränsad omfattning haft möjlighet att påverka rundradioprogrammens sammansättning och utformning. Det behövs en vidare och öppnare diskussion i programfrågorna än den som hittills förekommit, en diskussion där Sveriges Radio inte bara bör vara mottagande part utan också ha att argumentera för sin programsättning. En möjlighet att ordna detta är att inrätta ett programråd sammansatt av representanter för olika områden av samhällslivet. Därigenom skulle man få vad som nu saknas, nämligen ett forum där synpunkter och önskemål i fråga om programmen kan föras fram. Rådet bör inte ha någon beslutanderätt utan endast vara just ett forum där informella diskussioner i programfrågor kan och skall hållas. Tillkomsten av ett programråd får givetvis inte innebära att radioföretaget underlåter att även på andra sätt söka kontakt med konsumenterna för att orientera sig om deras synpunkter i programfrågorna.

Utskottet tillstyrker att riksdagen i anledning av motionerna 1973:677 och 1973:689 som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. att riksdagen i anledning av motionerna 1973:677 och 1973:689 som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört om konsumentinflytande och programråd,

3. beträffande frågan om underhållningsvåld i rundradion, Sveriges Radios utträde ur Svenska arbetsgivareföreningen och Sveriges Radios programpolitik av fru Ryding (vpk) som anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 6 börjar med "Vidare kan" och på s. 7 slutar med "Radios programpolitik" bort ha följande lydelse:

Vad som anförts om handhavandet av programverksamheten anser utskottet emellertid inte hindra att riksdagen gör ett uttalande mot det meningslösa underhållningsvåldet, som florerar trots försäkringar om motsatsen.

Det finns alltför många s. k. underhållningsprogram där inslag av sadistisk art tycks utgöra ett egenvärde. Sådana program är ideologiskt djupt reaktionära och dessutom oftast konstnärligt undermåliga. Förekomsten av dessa program torde delvis kunna hänföras till ett felaktigt

och överdrivet intresse för inköp av program från bl. a. USA. Utskottet tillstyrker motionen 1973:691 punkt 1.

I motionen 1973:691 hemställs också om ett uttalande av riksdagen om att Sveriges Radio bör utträda ur Svenska arbetsgivareföreningen (SAF). SAF har tvingats medge, att man organiserat en kampanj mot "vänstern" inom skolor, radio och TV. Det mest beklagliga i denna kampanj, som säkert måste kosta mycket pengar, är att den i vissa avsnitt verkar vara framgångsrik. Progressiv programpersonal är hårt ansatt. Samhällskritiska program i rundradion har stoppats eller omredigerats under hot om repressalier. Programutbudet blir alltmer skvalbetonat och glättat, rösterna från vardagslivet och arbetsplatserna alltmer sällsynta och tillrättalagda. Den fackliga organisationen för de anställda vid Sveriges Radio har protesterat mot denna kampanj och krävt att Sveriges Radio begär sitt utträde ur Svenska arbetsgivareföreningen. Regeringen bör därför skyndsammast uppmana sina representanter i Sveriges Radios styrelse att verka för att upphäva detta medlemskap, som klart måste strida mot varje elementär uppfattning om opartiskhet. Utskottet tillstyrker motionen 1973:691 punkt 2.

Slutligen hemställs i motionen, under punkt 3, att riksdagen ger regeringen till känna vad som i övrigt anförts i motionen om Sveriges Radios programpolitik. Utskottet instämmer i att krav måste ställas på att regeringen ålägger sina representanter i Sveriges Radios styrelse att i handling slå vakt om ett fritt och allsidigt programutbud liksom om yttrandefriheten och rätten att i radio och TV föra fram berättigad samhällskritik, även om denna skulle drabba statsmakten, ledningen för stora företag eller mäktiga organisationer. Utskottet förordar också en ökad decentralisering och spridning av makten över programutformningen mellan olika enheter inom Sveriges Radio. De tendenser i motsatt riktning, som under de senaste åren gjort sig gällande, trots enhetschefernas och Sveriges Radios SIF-klubbs protester, måste brytas. Den informationsplikt som Sveriges Radio åtagit sig enligt radioavtalet måste värnas inför hotet från de allt flera skvalprogrammen.

Att program kan urarta på sätt som skett hos Sveriges Radio kan dock till stor del avhjälpas om progressiva kulturarbetare, fackföreningar och andra folkliga organisationer kräver att radioledningen inser sina skyldigheter och sitt ansvar som en betydelsefull faktor i kultur- och samhällsliv. Det är dessutom väsentligt att Sveriges Radio garanterar goda möjligheter för utomstående filmare, frilansare, journalister m. fl. att få göra program som sänds. Också fria teatergrupper och andra grupper av konstnärer måste mer än hittills uppmärksammas i programutbudet.

Utskottet tillstyrker yrkandet i motionen 1973:691 punkt 3 om ett riksdagsuttalande angående Sveriges Radios programpolitik.

dels att utskottets hemställan under 13 bort ha följande lydelse:

13. att riksdagen bifaller motionen 1973:691 om Sveriges Radios programpolitik,

4. beträffande frågan om opartiskhet i programmen av herr Källstad (fp) och fru Frænkel (fp) som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 7 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "motionen 1973:907" bort ha följande lydelse:

Programmen i Sveriges Radio präglas numera ofta av en strävan att påverka publiken. Även barnen är utsatta för detta inte bara i barnprogrammen utan också därför att de i stor utsträckning tar del av program som egentligen riktar sig till en äldre publik. I detta läge är det orimligt med restriktioner som hindrar sändning av barnprogram som präglas av kristen moral och kristna värderingar. Utskottet anser det behövligt med den översyn som begärts i motionen 1973:907 och tillstyrker därför denna.

Utskottet vill tillägga att det i en promemoria från Sveriges Radio uttalats att de av bolaget tillämpade principerna beträffande begreppet opartiskhet i fråga om barnprogram inte utesluter att man sänder tydligt rubricerade program med religiös förkunnelse anpassad för barn. Enligt radioavtalet bör olika programinslag förekomma i skälig omfattning. Detta gäller givetvis även sistnämnda typ av program.

dels att utskottets hemställan under 14 bort ha följande lydelse:

14. att riksdagen bifaller motionen 1973:907 om begreppet opartiskhet i programmen,

Särskilda yttranden

1. beträffande frågan huruvida Sveriges Radio brutit mot radioavtalet av fru Mogård (m) och herr Nisser (m):

Enligt 6 § radiolagen skall Sveriges Radio utöva sin ensamrätt att besluta om programutbudet "opartiskt och sakligt" och i övrigt efter riktlinjer som fastställs i avtalet med staten. I 6 § i avtalet föreskrivs bl. a. att företaget i programverksamheten skall "hävda de grundläggande demokratiska värdena".

Gällande bestämmelser för Sveriges Radios programverksamhet borde i och för sig utgöra tillräcklig garanti mot missbruk av företagets ensamrätt att besluta om programutbudet, under förutsättning givetvis att företagets ledning kontrollerar att bestämmelserna följs och, då en överträdelse skett, vidtar åtgärder för att förhindra ett upprepande.

Huvuddelen av programmen torde följa gällande regler. Överträdelser har emellertid förekommit och frekvensen av dylika har i vissa program och programtyper varit högre än vad som enligt vår mening kan accepteras. Särskilt då det gäller program som riktar sig till en ungdomlig publik är det allvarligt om kraven på skälig balans mellan åsikter och intressen åsidosätts. Tyvärr har detta förekommit vilket påkallar åtgärder.

I motionen 1973:674 aktualiseras möjligheten att Kungl. Maj:t med hänsyn till vad som sålunda förekommit åberopar 19 § i radioavtalet och påkallar utredning av frågan om Sveriges Radio brutit mot avtalet. Det

finns enligt vår mening ingen anledning att förutsätta att 19 § då det gäller så grundläggande krav som opartiskhet och saklighet skall utlösas först då synnerligen allvarliga överträdelser skett. Paragrafen bör över huvud taget tillmätas en avgörande betydelse, då det gäller att förhindra en snedvridning av programverksamheten.

I ett tidigare skede – innan 19 § åberopas – bör emellertid radionämnden ingripa. Nämnden har enligt sin instruktion att granska rundradioprogram och att pröva anmärkningar mot visst program. Sedan motionen 1973:674 väcktes har en utredning om radionämndens organisation tillkallats med uppgift att undersöka förutsättningarna för att förbättra nämndens arbetssituation och bredda dess granskningsverksamhet. Vi förutsätter att denna utredning snabbt kan framlägga förslag som leder till en mera systematisk granskning av programutbudet. En dylik granskning i kombination med effektiva åtgärder inom företaget för att säkerställa en bättre efterlevnad än hittills av gällande bestämmelser för programverksamheten bör förhoppningsvis kunna ge resultat. Med hänsyn härtill har vi ansett oss kunna avstå från att yrka bifall till motionen 1973:674 punkt 2.

2. beträffande frågan om utrymme för olika religiösa programinslag av herr Källstad (fp), fru Frænkel (fp), fru Mogård (m) och herr Nisser (m):

Vi är väl medvetna om att frågan om vilket utrymme som skall beredas olika religiösa programinslag är av den art att den enligt gällande avtal skall avgöras av Sveriges Radio. Vi önskar dock ge till känna en meningsyttring i anslutning till motionerna 1973:446 och 1973:671.

Otvivelaktigt finns det i vida kretsar önskemål om ett rikare utbud av religiösa program i både ljudradio och TV. Vi anser att det med fog kan ifrågasättas om Sveriges Radio på sätt avtalet förutsätter tillgodoser dessa önskemål i "skälig omfattning". Enligt vår mening bör Sveriges Radio öka andelen program med religiöst innehåll och därvid såvitt möjligt beakta önskemålen om dagliga morgonandakter i TV.